

En gård i Rothagen

Rothagens by, vackert belägen på en av Solleröns soliga sidor, är en långsträckt by — i söder med gränsen vid snickeriet och i norr innefattande Myckelbyn, som är en by i byn.

Enligt de tidigaste kyrkböckerna hade Rothagen år 1737, 25 st gårdar med totalt 141 bybor. Femtio år senare hade antalet gårdar ökat till 34 och antalet bybor till 226.

Omkring år 1833 hade byn sitt största antal gårdar, inte mindre än 42 st men med totalt 202 bybor.

Under de följande åren sjönk antalet gårdar till 27, för att vid sekelskiftet ha ökat igen till 36, då var antalet bybor uppe i 220.

Någon större ändring i antalet gårdar har sedan dess inte skett. År 1986 var 41 st gårdar registrerade och endast 74 bybor bodde här. Många gårdar (fastigheter) hade då styckats upp i tomter, som sedan bebyggts med småhus. En del småhus fördes omkring 1980 över till Häradsarvet.

Att gå tillbaka i tiden och studera varje gård vore intressant.

Låt oss titta närmare på en av dessa — Öhmansgården. Kanske är den en normal gård med en normal utveckling för Rothagens by?

Enligt utdrag ur lagfartsprotokoll köpte Ryssmats Daniel Danielsson egendomen (blivande Öhmansgården) år 1860 för 63 Riksdaler Riksmünt. Åker och slog utgjorde tillsammans 4 snesland 3 83/100 bandland jämte åtföljande skog och betesmark.

Ryssmats Daniel med hustrun Amus Karin Andersdotter bodde i Ryss-

*Johan Öhman i unga år
med sin fotoutrustning i
"ateljén".*

matsgården (huset — ett av de äldsta kvarvarande i Rothagen, renoverat och bevarat för framtiden) numera ägt av Selma Nilsson.

Äldsta sonen Daniel gifte sig med Dunder Karin Andersdotter från Utanmyra. Dottern Cherstin bodde kvar på gården, Anders flyttade till Amerika och yngsta sonen Per flyttade till Ryssa.

Hustrun Karin avled 1884. Bouppteckningen efter henne är värd ett närmare studium — här medtas vissa delar av den.

1. Hovack	1 50		
4. Högskåp	6 00		
12. Farnasåker	5 00	178 57	
4. andiga strökar i Bogen	30 00		
10 Fannor 1/2 fjäl jämsättning i Bogen	16 12	36 12	
<u>Kreatur</u>			
20 St. för 12 niot	178 00		
En födel för 1 2	70 00		
3 1/2 kor	90 00		
1 2. Longa	20 00		
4. Får	16 00		
4. Götter	16 00	387 00	
<u>Kläder</u>			
1 Säckens födel bote	7 00		
1 2. Sömm	8 50		
1 2. Sömm	2 50		
1 2. Sömm	8 00		
1 Kistakassung	4 00		
1 Kistakassung	4 00		
1 symaskin Kijel	3 00		
1 2. Sömm	4 00		
1 2. Sömm	3 00		
1 2. Sömm	3 50		
1 2. Sömm	4 00		
1 2. Sömm	2 00		
1 2. Sömm	1 00		
1 2. Sömm	1 00		
12 fj. förkladen	6 00		
1 2. Sömm	1 50		
5. Sömm	3 00		
10. Sömm	4 50		
1. Sömm	1 00		
3. Sömm	1 00		
5. Sömm	8 75		
2. Sömm	1 20		
14. Sömm	4 50		
10. Sömm	4 75		
8. Sömm	4 00		
2. Sömm	1 00		
2. Sömm	2 00		
Transf. 22 50		758 65	

17 50	880 14		
1. Sömm	2 50		
1. Sömm	1 00		
1. Sömm	2 00		
1. Sömm	1 50		
1. Sömm	2 75		
1. Sömm	2 00		
1. Sömm	4 00		
1. Sömm	5 00		
1. Sömm	3 00		
1. Sömm	1 00		
1. Sömm	1 00		
1. Sömm	1 00		
1. Sömm	1 50		
1. Sömm	1 50		
1. Sömm	2 50		
1. Sömm	7 50		
12 fj. Sömm	60 00		
2. Sömm	1 00		
1. Sömm	2 00		
1. Sömm	5 00		
3. Sömm	3 00		
1. Sömm	6 00		
1. Sömm	1 00		
1. Sömm	1 00		
2. Sömm	2 75		
Transf. 125 50		880 14	

Värt att notera är bl.a prissättningen: 4 får kostar 16 kr, medan symaskinen (tidig upplaga!) kostar 50 kr.

Samma år som modern dör uppförs den nuvarande (äldre) mangårdsbyggnaden (öhmansgården). Det är Daniel som här slår ner sina bopålar. Det berättas att ladugården uppfördes först och att Daniel med familj och en ko sedan bodde där medan huset byggdes.

Skissblocket fanns alltid i Johans ficka. Soldaten Lind tecknad av Johan Öhman.

Daniel — nu soldat och med namnet Öhman — och Karin har nu barnen Carl, Anders och Johan, födda 1880, 1885 resp 1890.

Mangårdsbyggnaden byggdes till och om 1909. Utdrag från lagfartsprotokoll visar att gården vid denna tid utökades en hel del med både åker och skog, inte minst i Ryssa fäbod.

Carl, som var byggnadsarbetare, reste tidigt till Amerika. Han kom tillbaka 1908 och byggde då ett eget hus i Häradsarvet samt deltog i byggandet av den nya mangårdsbyggnaden 1909.

Anders blev den som tog över gården. Han gifte sig 1919 med Svarf Anna Jönsdotter från Utanmyra. Anders gick även på evangelistkurs och var mycket aktiv i den frikyrkliga verksamheten. Anders var också föreståndare för Rothagens Skifteslag och under många år var han byföreståndare.

Det finns många fäbodbilder i Johan Öhmans samling. Denna är från Flenarna. Prost Meit och Smis Frida från Rothagen.

Som för tidigare generationer gällde det att livnära sig på det som gården och skogen hade att ge.

Nämnas kan att 1940 fanns det på gården en häst, fyra kor, två ungdjur, ett svin och 50 höns. Gårdens totala areal var 27 har, därav 2 åker och 25 skog.

Johan levde ett kort men intensivt liv. Hans största intressen var fotografering, teckning och målning.

Man inser svårigheten att på den tiden få rätt förståelse för sådana intressen.

Sin kamera, förmodligen den första på Sollerön, kunde han köpa redan

*Typiskt ateljékort.
Bråmå Anna, Lärka
Maria, Niss Anna och
Monte Anna.*

1907 tack vare en växel på 55 kronor, som han erhöll från brodern Carl i Amerika. Redan i slutet av 1906, han var då 16 år, hade han dock skaffat nödvändig utrustning för framkallning.

Han började nu fotografera och det var i första hand ”ateljé-fotografering”.

Hans fotokonst är vida känd — men tyvärr ännu ej helt dokumenterad, då hans fotografier endast delvis finns uppordnade och registrerade.

Vi ser fram emot en utställning av dessa foton.

Nämnas bör att Hållanders Erik redan lagt ner stor möda på rengöring av gamla glasplåtar och kopiering av dessa rariteter.

Men nu åter till Johan. Hans intresse och fallenhet för fotografikonsten förstår man inte minst därav att det var han som fick ge Karl Lärka de första impulserna och instruktionerna.

Tillgängliga resurser och utrustning återspeglas i hans ”fotolabb” i en skrubbe på kallvinden med olika vätskor, glasplåtar, skärredskap etc.

Johan och Karl Lärka hade även många andra gemensamma intressen, så t.ex inom ordensverksamheten.

Brevväxling mellan Johan och Karl ger en inblick i deras dilemma beträffande den tidens friktion mellan olika rörelser. Inte minst framhålls de ”fanatiskt religiösa” kompromisslösa fördömande av ungdomens sätt att roa sig.

Johan och Karl var ju även personliga vänner med Dan Andersson, som de lärde känna på folkhögskolan i Brunnsvik. Även detta att gå på folkhögskola stred ju då mot allt ”sunt förnuft”. Det berättas att Johans mor gömde undan en del av de pengar hon fick för mjölken, så att Johan kunde få ihop till skolavgiften.

Uppehållet på skolan finansierades genom att ta gruppbilder av skolans elever, vilket gav Johan och Karl erforderliga matpengar.

Johan Öhman drabbades av barnförlamning (polio) och dog 1916 endast 26 år gammal.

Detta var bara ett axplock från Rothagen och då koncentrerat till Öhmansgården. Intressant är det att gå tillbaka i tiden, studera tidigare generationers kamp för tillvaron och inte minst värdefullt är att kunna lämna vidare noteringar för kommande generationers studium. — Hoppas det kan bli till inspiration för flera Rothagebor att ”forska” vidare.

Mats Lafvas